

Särsta

Säteri, gästgiveri och wärdshus

EN LITEN HISTORIA I VÄNTAN PÅ MATEN

Särsta har gamla anor. Första skriftliga omnämmandet, Saerentum, är i ett pergamentsbrev från 29 mars 1361. Men den finaste bevarade vittnesbörden om Särstas ålder är den tusenåriga runstenen som står invid Birgittakyrkan. Stenen är huggen av runmästaren Fot och rest över Anund som torde vara den förste ägaren till Särsta som vi känner.

Var namnet Särsta kommer ifrån är oklart. Slutledet -sta är vanligt i Uppland och torde betyda boställe. Sär- kan kanske vara ett personnamn, Saere, Saerert. Särsta skulle då bli Saeres ställe.

Gården är utmärkt belägen på en liten kulle och på den tiden med innersta delen av en trång Mälärvik som mynnade i Garnsviken just nedanför. Under seklen som följer skulle många olika ägare bruka Särstas jord och skog. På 1670-talet övertogs gården av Nils Gyldenstolpe som också innehade Noor. I jordeboken 1687 benämns Särsta som sätesgård vilket innebar skyldighet för ägaren att hålla en ryttare till kavaleriet. Eventuellt härstammar den norra flygelbyggnaden från denna karolinska tid. 1761 inköpte Carl Hermelin hela Noors godscomplex och därmed också Särsta. Dessvärre, enligt gods-räkenskaperna från Noor 1788, blev "Segebersta G:la byggning" det året såld till ved för 6 Riksdaler. Den nuvarande huvudbyggnaden är svår att datera. Med sitt sadeltak ger den närmast intryck av att ha tillkommit vid 1800-talets mitt men det finns indikationer på att huset kan vara äldre.

På 1830-talet innehades Särsta av löjtnant Gardtman och beboddes av löjtnant Pfeiff. Vid laga skiftet 1858 var August Holmberg och hans hustru Brita Maja ägare till Särsta.

Gästgiveri och värdshus

“Knivsta gästgivaregård” startade sin verksamhet i Särsta år 1879. Sedan 1600-talet fanns i Sverige ett reglerat skällskjutssystem. Skjutsbönderna skulle hålla vid gästgivaregårdarna med en eller flera hästar. På resan sommartid mellan Stockholm och Uppsala anlöpte ångbåten Krusenbergs brygga och från Alsike gästgiveri gick hästskjutsen vidare till Uppsala. I skjutsstadgan från 1878 föreskrevs att gästgivaren förutom kost även skulle hålla med minst två städade, uppeldade rum.

Under senare halvan av 1800-talet kom järnvägstrafiken att totalt revolutionera resandet i vårt land. Sträckan mellan Stockholm och Uppsala öppnades 20 september 1866 och från stationen gick 5–6 tåg i vardera riktningen varje dag. Knivsta förvandlades från “bondsocken” till knutpunkt för järnvägstrafik. I mitten av 1870-talet öppnades på Särsta en lanthandel, Särstalund, och här fanns också svagdricksbryggeri och slakteri. Eftersom Alsike gästgivaregård ansågs ligga för långt från stationen var det inga problem för Johan Gustaf Högberg, “en högt aktningvärd man”, att få kronofogdens tillstånd att öppna gästgiveri i Särsta. 1894 köptes Särsta av Carl-Erik Brunnberg som drev gästgiveriet tillsammans med sin hustru Karolina fram till år 1912. Efter första världskriget började bilismen ta över och det flerhundraåriga gästgiverisystemet avvecklades helt 1932-33.

Efter att ha varit ett vanligt jordbruk under en tid inköptes gården 1952 av den då nybildade Knivsta kommun som behövde marken för utbyggnad. Dock menade man att det i den expanderande tätorten även behövdes en restaurang.

Huvudbyggnaden på Särsta var ytterst lämplig för detta ändamål.

Förste restauratör på Särsta Wärdshus blev Folke Wallander från Stockholm och från våren 1956 kunde han servera sitt berömda smörgåsbord med varmrätt till en kostnad av 6 kronor.

Den 1 augusti 1967 övertog Conny Gustafsson Särsta Wärdshus. Matsalen byggdes ut för att ta emot cirka 70 gäster och ett konferensannex med hotellrum uppfördes på 1980-talet.

Sedan 1995 drivs Särsta Wärdshus av Cari och Göran Gustafsson.

Varmt välkomna till oss!

Särsta Wärdshus

KNIVSTA TELEFON 018 34 94 00